

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ХЕРСОНСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНИХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ
РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

*матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції
19 жовтня 2022 року*

Одеса
2022

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ХЕРСОНСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНИХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ
ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
19 жовтня 2022 року

Одеса
2022

Відповідальний редактор – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри професійних та спеціальних дисциплін Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ **Шкута О. О.**

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності, відповідності фактів, цитат, прізвищ тощо несуть автори

Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 жовтня 2022 р.) / за ред. д. ю .н. Шкути О.О. – Одеса: Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, 2022. – 209 с.

До збірника увійшли тези доповідей, подані учасниками Всеукраїнської науково-практичної конференції «Пріоритетні напрямки реформування правової системи України в умовах воєнного стану», які присвячені міжнародним та національним аспектам реформування сучасних напрямків розвитку правової системи України в умовах воєнного стану.

СЕКЦІЯ №6
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Березовський С.Ю., Чекмарьова І.М. ПОСИЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	190
Дрознік Д.Р., Филипська В.І. THE PROBLEMS OF THE CRIMINAL PROCEEDINGS DURING THE STATE OF WAR	192
Зеленський Є.В., Свинаренко Ю.П. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ТА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВООПОРУШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	194
Ільченко А.О., Марчук М.І. ВИКОРИСТАННЯ ПРОТОКОЛУ БЕРКЛІ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВООПОРУШЕНЬ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВООПОРЯДКУ	197
Легкодух С.С., Чекмарьова І.М. ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕЯКИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВООПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	200
Мамедов А.Е., Чекмарьова І.М. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	203
Устюжанінова О.Т. ОСОБЛИВОСТІ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПОКАРАННЯ ВАГІТНИХ ЖІНОК ТА ЖІНОК, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ ВІКОМ ДО ТРЬОХ РОКІВ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ	207

Легкодух Сніжана Сергіївна
курсантка 301 взводу 3 курсу ФПФПКП Одеського державного
університету внутрішніх справ

Чекмарьова Ірина Миколаївна
професор кафедри кримінального права та кримінології ФПФОДР
Одеського державного університету внутрішніх справ,
к.ю.н., доцент, (науковий керівник)

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕЯКИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В тезах розглядаються деякі зміни внесені в законодавство України стосовно мародерства, диверсії, державної зради, крадіжки, грабежу, розбою, вимагання, заволодіння майном та колабораційної діяльності вчинених в умовах воєнного стану.

Вчинення кримінальних правопорушень з використанням умов військового стану означає, що особа вчиняючи кримінальне правопорушення має на меті полегшення вчиненого використовуючи найбільш несприятливий для країни час та тяжкі обставини в суспільстві. Це дає змогу говорити про підвищений ступінь суспільної небезпеки. Відповідно покарання для осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень в період воєнного стану, буде призначатися обвинувальним вироком суду з урахуванням цієї обтяжувальної обставини та максимальна межа покарання.

Обставина, що обтяжує покарання згідно пункту 11 частини 1 статті 67 Кримінального кодексу України - коли винна особа свідомо (умисно) використовує особливий (надзвичайний) стан держави з метою вчинення кримінального правопорушення. [1, с. 263] У випадку, якщо будь-яка з обставин, що обтяжує покарання, передбачена в статті або частині статті Особливої частини Кримінального кодексу України, як кваліфікуюча або особливо кваліфікуюча ознака кримінального правопорушення, то суд не може ще раз враховувати її при призначенні покарання як обставину, що обтяжує покарання. Вчинення кримінальних правопорушень в обумовлений час та в певній обстановці доволі негативно впливає на національну безпеку і оборону.

Верховна Рада України 03 березня 2021 року прийняла Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах

дії режиму воєнного стану» [2]. Це пояснювалося тим, що мали місце численні підтверджені випадки вчинення громадянами України діянь (державної зради, мародерства та диверсій) які спрямовані на завдання шкоди національній безпеці та обороні держави. У багатьох випадках вищевказані діяння були сплановані та керовані, тобто вчинялися з прямим умислом. Відповідно це потребувало максимального посилення кримінальної відповідальності за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України та спрощеного порядку розслідування таких кримінальних правопорушень в умовах дії режиму воєнного стану.

Так, документ передбачає у статтях 111 та 113 Кримінального Кодексу України максимальне покарання за державну зраду та диверсію в умовах воєнного стану у вигляді позбавлення волі на строк п'ятнадцять років або довічне позбавлення волі з обов'язковою конфіскацією всього майна. Окрім цього, забороняється будь-яка амністія до осіб, які скоїли державну зраду та диверсію [2]. Очікується, що головним результатом ухвалення закону стане посилення кримінальної відповідальності та справедлива відповідь тим особам, які вчинять державну зраду або диверсію на території України у воєнний час.

Стосовно кваліфікації диверсії, можна навести приклад, що на період дії воєнного стану на території Білоцерківської об'єднаної територіальної громади заборонене використання дронів приватними особами. Такою є вимога сьогодення. Ігнорування заборони використання літальних апаратів без попереднього погодження із правоохоронними органами та Збройними Силами України трактуватиметься як диверсія, а всі причетні особи понесуть (кримінальну) відповідальність. У випадку виявлення несанкціонованих польотів «безпілотників» вони будуть визначені як ворожі та негайно знищені [3].

Верховна Рада ухвалила Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу щодо посилення відповідальності за мародерство». Змінами до Кримінального кодексу України доповнено склади кримінальних правопорушень, передбачені в статтях 185 (крадіжка), 186 (грабіж), 187 (розбій), 189 (вимагання), 191 (заволодіння майном) Кримінального кодексу України, кваліфікуючою ознакою – вчинення в умовах воєнного або надзвичайного стану. Також було підвищено мінімальну межу покарання у виді позбавлення волі за ст. 432 (викрадення на полі бою речей, які є при убитих або поранених) Кримінального кодексу України з трьох до п'яти років [4]. На час дії воєнного стану в Україні, будь-яке заволодіння чужим майном незалежно від його вартості, від кількості осіб, що вчиняють злочин, - буде кваліфікуватися як більш тяжкий злочин.

Так, були зафіксовані численні факти мародерства в різних регіонах України. На той час відносно м'яке покарання за мародерство спонукало громадян самотійно на місці події чинити самосуд над затриманими за такі дії особами. Як приклад, в пояснювальній записці до законопроекту наводилися факти стосовно мародерства з посиланнями на інтернет-джерела засобів масової інформації: «Зокрема в Нетішині Хмельницької області люди спіймали мародера та прив'язали його до стовпа за допомогою скотчу зі спущеними штана-

ми. У Таврійську Херсонської області ввіймали та покарали чергових мародерів. За даними поліції мародерів зловили в Лубнах, Кременчуці та Полтаві. Ситуація настільки загострилася, що мер міста Охтирка Сумської області публічно заявив, що за мародерство будуть розстрілювати на місці» [5].

Мародерство є недопустимим у демократичній, соціальній та правовій державі явищем, а ефективна протидія його проявам на даний час є одним із пріоритетних завдань національної безпеки і оборони. Маємо надію що прийняття даного Закону України сприятиме загальній превенції (запобіганню вчиненню нових кримінальних правопорушень) мародерству та підвищенню ефективності правових засобів протидії цьому явищу як зі сторони військово-вослужбовців так і цивільних осіб.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність)» внесено зміни у Кримінальний Кодекс України, зокрема додано статтю 111-1. «Колабораційна діяльність» [6].

Вчинення кримінальних правопорушень з використанням умов військового стану безумовно трактується як обставина, що обтяжує покарання. Також впроваджений спрощений порядок розслідування таких кримінальних правопорушень. Ефективна протидія проявам мародерства в умовах воєнного стану є одним із пріоритетних завдань національної безпеки і оборони.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. Харків : Право, 2013. 1040 с.

2. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану : Закон України від 03.03.2022 р. № 2113-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2113-IX#Text> (дата звернення: 07.09.2022).

3. Прирівнюються до диверсантів: на Білоцерківщині у період воєнного часу заборонено запускати дрони : Білоцерківська районна державна адміністрація URL: <https://bcrda.gov.ua/news/1646058781/> (дата звернення: 07.09.2022).

4. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство : Закон України від 03.03.2022 р. № 2117-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2117-IX#Text> (дата звернення: 07.09.2022).

5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» : Верховна Рада України URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1243626> (дата звернення: 07.09.2022).

6. Закон України : Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність) 2108-IX від 03.03.2022 URL: <https://www.rada.gov.ua/print/220149.html>. (дата звернення: 07.09.2022).